

2. Доналд Депаффилис Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании / Доналд Депаффилис [пер. с англ.]. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007. – 960 с.

3. Ігнатюк А.І. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання: Монографія. / А.І. Ігнатюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 465 с.

4. Нікбахт Е. Фінанси / Нікбахт Е., Гропеллі А.; [Пер. з англ. В.Ф. Овсієнка.] – К.: Основи, 1993. – 383 с.

5. Журнал «Слияние и поглощение». – Россия – 2009 г.

6. РБК. Рейтинг [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://rating.rbc.ru>

Ю.І. ШІВАБУ,
аспірантка, Європейський університет

Методичні підходи до податкового прогнозування

Розглянуто методичні підходи до податкового прогнозування, питання прогнозування втрат бюджету при зменшенні податкових ставок та прийоми оцінки цих втрат.

Ключові слова: прогнозування податкових платежів, оптимізація планування, податки, податкові відрахування, податкові виплати, прогнозний обсяг надходжень.

Рассмотрены методические подходы к налоговому прогнозированию, вопросы прогнозирования потерь бюджета при уменьшении налоговых ставок и приемы оценки этих потерь.

Ключевые слова: прогнозирование налоговых платежей, оптимизация планирования, налоги, налоговые отчисления, налоговые выплаты, прогнозный объем поступлений.

This article is about the methodical approaches to the tax forecasting, the issue of forecasting budget revenue lost by reducing tax rates, methods of assessment budget revenue lost by reducing tax rates.

Keywords: forecasting of tax payments, optimization of planning, taxes, tax deductions, tax payments, projected volume of revenues.

Постановка проблеми. Важливою умовою при модернізації податкової системи є вибір ефективних методів прогнозування податкових втрат бюджету від зниження податкових ставок, а також визначення резервів наповнення казни держави в наслідок податкових змін.

Від рівня наповнення державного бюджету залежить розвиток інвестиційних, соціальних процесів і економіки держави загалом.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до визначення методів прогнозування надходження податкових платежів та втрат бюджетів всіх рівнів через зниження податкового тягаря, аргументування важливості податкового прогнозування для зневілювання податкового ризику. Проблеми теоретичних та практичних підходів до податкового прогнозування розглядалися у працях вітчизняних і зарубіжних науковців [1–9] та інших.

Виклад основного матеріалу. Для оптимізації планування та прогнозування податкових надходжень доцільно скористатися лінійною моделлю, особливо для визначення оцінки обсягу зменшення податкових сплат до бюджетів усіх рівнів у результаті впровадження нових податкових норм, які визначають зниження податкових ставок.

З цією метою застосовується економіко-математична модель, що ґрунтується на основі даних фінансово-статистичної інформації Державної податкової адміністрації, Державної казначейської служби, Державного комітету статистики, Міністерства фінансів та інших структур за останній звітний рік у розрізі видів податкових надходжень та адміністративних територіальних одиниць чи галузей.

Обсяг податкових надходжень позначається як залежна змінна Y , а надходження від певних податків як факторні (незалежні) змінні X_i .

Застосовується лінійна багатофакторна модель:

$$Y = a_0 + a_1 \cdot X_1 + a_2 \cdot X_2 + a_3 \cdot X_3 + a_4 \cdot X_4 + a_5 \cdot X_5 + a_6 \cdot X_6 + a_7 \cdot X_7 + a_8 \cdot X_8 + a_9 \cdot X_9 + a_{10} \cdot X_{10} \quad (1)$$

де X_1 – ПДВ, X_2 – податок на доходи фізичних осіб, X_3 – податок на прибуток підприємств; X_4 – акцизний збір; X_5 – плата за землю; X_6 – ввізне мито; X_7 – збір за першу реєстрацію транспортного засобу; X_8 – платежі за користування надрами; X_9 – плата за ліцензії; X_{10} – збір за спеціальне водокористування. Задачу можна вирішити використовуючи програму MS Excel.

Розгляд адекватності моделювання здійснюється за критерієм Фішера (F–критерій). Також проводиться контроль факту автокореляції та гетероскедастичності. З метою дослідження рівня взаємозалежності статистичних та розрахункових показників, потрібно розрахувати коефіцієнт кореляції.

Коефіцієнти $a_1 - a_{10}$ визначаються за допомогою функції «линейн». З цією метою викреслюється поле на сторінці книги MS Excel, куди розміщують дані розрахунку цих коефіцієнтів. Натискаємо f_x , вибираємо «линейн», потім для «відомі значення Y» відбираються всі відповідні статистичні показники з таблиці. Для «відомі значення X» використовуються всі статистичні дані про податкові сплати у розрізі податків за видами. В поле «константа» відносимо 1, а в поле

«статистика» теж фіксуємо 1. Натискається комбінація клавіш Shift+Ctrl+Enter. У виділеному полі з'являються кількісні значення коефіцієнтів $a_1 - a_{10}$ та інші характеристики ознак моделювання.

За допомогою числових значень коефіцієнтів $a_1 - a_{10}$ розраховуються теоретичні значення Y і зіставляються із реальними. Їх відхилення повинно бути малим.

Результати розрахунків за 2009 рік, що отримані за допомогою лінійної моделі залежності податкових сплат у Зведений бюджет України від бюджетоутворюючих податків у 2009 році, наведені у такому вигляді:

$$Y = 42399,125 + 0,974 \cdot X_1 + 0,994 \cdot X_2 + 1,093 \cdot X_3 + 1,022 \cdot X_4 + 0,924 \cdot X_5 + 1,157 \cdot X_6 + 0,288 \cdot X_7 + 1,316 \cdot X_8 + 1,651 \cdot X_9 + 0,958 \cdot X_{10} \quad (2)$$

Модель правильна, бо значення F_R критерію є істотно більше, ніж табличне. Статистичні і обчислені показники є притаманними для всіх регіонів, розмір коефіцієнта детермінації моделі K^2 дорівнює 0,98.

Для визначення втрат бюджету внаслідок зміни податкових ставок (за допомогою показників 2009 року) можна використати модель (1) для оцінки релятивного обсягу зменшення надходжень до бюджету у 2009 році за умови, якщо б у цьому році запровадили зменшені податкової ставки ПДВ у розмірі 19%, а також ставку податку на прибуток підприємств теж 19%.

Зважаючи на не стабільну вітчизняну економіку, для основного варіанту потрібно скористатися прогнозними показниками суми податкових сплат – 46945 млн. грн. (див. табл.).

Результати прогнозування відображено у таблиці.

Ефективний розрахунок бюджетів будь-якого рівня залежить від використання результативної методики податкового прогнозування, що, у свою чергу, впливає на активізацію соціально-економічних процесів держави.

Методика прогнозування надходження податкових платежів до бюджетів усіх рівнів – це опрацювання та використання схем у практичному бутті, які сприяють аргументованому визначенню обсягів та строків надходження платежів у бюджет в майбутньому, це методи і податкові механізми, націлені на зростання суми бюджетних коштів. У процесі податкового планування необхідно зважати на нині діючу податкову по-

літику держави, а також на позицію податкових органів та на зміни в результаті трансформації податкової системи для знівелювання в майбутньому не запланованих податкових витрат при впровадженні нових податкових норм.

Оперативні розрахунки ДПА України стосовно прогнозів у 2011 році надходжень від податку на прибуток підприємств у розрізі галузей та регіонів свідчать, що майже 3300 млн. грн. надійде до спеціального фонду (кошти від процедури реструктуризації заборгованості НАК «Нафтогаз» за колишні роки, тобто зменшення ставки ППП (податку на прибуток підприємств) не буде впливати на цю частину суми).

Врахування цього чинника дозволяє здійснити обрахунок зменшення ставки ППП у 2011 році на один відсоток: (46945–3300) млн. грн./25 = 1745 млн. грн.

Звідси, загальні втрати від зменшення рівня ставки податку на прибуток підприємств у 2011 році становитимуть:

$$1745 \cdot 6 = 10470 \text{ млн. грн.} = 10,5 \text{ млрд. грн.}$$

Відшкодування втрат дохідної частини бюджету від зменшення ставки оподаткування ППП може бути здійснена за допомогою таких механізмів:

1) збільшення бази оподаткування податку на прибуток за рахунок запровадження оподаткування прибутку, що мають статус кредитних спілок;

2) відміна «податкових канікул», що передбачають звільнення від оподаткування прибутку для підприємств, які щойно зареєструвалися;

3) впровадження прогресивних ставок податку на доходи фізичних осіб;

4) запровадження оподаткування трансакцій, що здійснюються через інтернет-мережу, що сприятиме розширенню податкової бази з податку на додану вартість;

5) запровадження прогресивної ставки на нерухомість житла, починаючи з володіння площею більше 100 куб. м;

6) адаптування у вітчизняну податкову систему досвіду Канади у питаннях застосування податку на комерційну нерухомість у зв'язку зі зменшенням ставки податку на прибуток. В вище зазначеній країні «єдиний податок на нерухомість ґрунтується на її щорічному оцінюванні ринкової вартості землі з усіма спорудами, які на ній знаходяться. Ставки розрізняються в залежності від виду майна та адміні-

Прогноз обсягів надходжень бюджетоутворюючих податків у 2011–2012 роках

Вид податку	Прогноз				
	Академія фінансового управління	Департамент доходів	Інститут економіки та прогнозування	середня прогнозна величина	
Прогноз на 2011 рік					
1	Податок на прибуток підприємств	43323	42010	41617	42317
2	Податок на додану вартість	98186	100200	101840	100075
3	Податок на доходи фізичних осіб	50782	50411	50186	50460
4	Акцизний збір	30713	30532	30737	30661
Прогноз на 2012 рік					
1	Податок на прибуток підприємств	50119	46945	48181	48415
2	Податок на додану вартість	113598	125299	108470	115789
3	Податок на доходи фізичних осіб	58782	58830	58806	58806
4	Акцизний збір	38224	40730	35717	38224

стративного району. Місцеві влади планують ставку податку на нерухомість, виходячи з передбачуваних бюджетних витрат та величини наявної бази оподаткування. Ставка податку, таким чином, є змінною величиною [10].

«Повернення» комунального податку, ринкового збору, податку на рекламу.

Висновки

Прогнозування податкових платежів сприяє здійсненню обґрунтованого вибору ефективних систем оподаткування, що спонукатиме до активізації виробничої діяльності підприємств та збільшенню їх дохідної частини, залученню кваліфікованих працівників та зменшенню податкових і виробничих ризиків.

Література

1. Жаліло Я. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави / Я. Жаліло. – К., 2009. – 336 с.
2. Ковальчук Ю.А. Елементи податку та проблеми їх законодавчого закріплення / Ю.А. Ковальчук // Науковий вісник: зб-к наук.-техн. праць. – Львів: НЛТУКУ. – 2006. – С. 307–313.
3. Рудь В.А. До питання про формування податкової політики стосовно сільськогосподарського товаровиробника / В.А. Рудь // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – 2002. – Вип. 56. – С. 168–170.

4. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє. Науково-популярні нариси у трьох томах. Т. II. Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення / П.Т. Саблук – К., Інститут аграрної економіки. – 2001. – 484 с.

5. Смовженко Т.С. Державна політика сприяння розвитку підприємництва / Т.С. Смовженко. – Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2001. – 464 с.

6. Талавиря М.П. Фіскальна політика і державний бюджет / М.П. Талавиря // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – 2002. – Вип. 56. – С. 58–60.

7. Тулуш Л.Д. Розвиток системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в умовах членства України в СОТ / Л.Д. Тулуш // Облік і фінанси АПК. – 2008. – №3. – С. 46–60.

8. Фінансово-економічні проблеми стабільного розвитку економіки України / За ред. А.Ф. Головчука, О.О. Непочатенко. – Умань, 2010. – Ч. 1. – 304 с.

9. Шатковська Л.С. Внутрішній та зовнішній контроль у забезпеченні управління розрахунками за податками / Л.С. Шатковська, І.В. Герасимук // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 111. – С. 158–162.

10. Податок на нерухомість в Україні: перспективи впровадження. – [Електронний ресурс]–режим доступу: http://www.city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=161.